

Vergaderjaar 2022–2023

30 252

Toekomstvisie agrarische sector

Nr. 80

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 24 januari 2023

Hierbij bied ik de Kamer het rapport «De Nederlandse agrarische sector in internationaal verband – editie 2023» aan. Hierin publiceert Wageningen Economic Research (WEcR) in samenwerking met het CBS, in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, over de ontwikkeling van de Nederlandse handel in landbouwproducten in 2022. In deze brief ga ik kort in op de belangrijkste conclusies uit het rapport.

Nederlandse handel in agrarische producten

Volgens de ramingen van de WEcR en het CBS exporteerde Nederland in 2022 voor 122,3 miljard euro aan landbouwgoederen, dat is 17,2% meer dan in 2021 (104,4 miljard euro). Deze export is onder te verdelen in 79,8 miljard goederen export van Nederlandse makelij en 42,5 miljard wederuitvoer. De stijging van de waarde van de Nederlandse export van landbouwgoederen in 2022 is volledig het gevolg van prijsstijgingen, aangezien er een kleine krimp in het volume wordt geraamd. Voor 2022 worden de totale verdiensten aan de export van landbouwgoederen (datgene wat de Nederlandse economie overhoudt aan de export van landbouwgoederen, na aftrek van de daarvoor gemaakte kosten) geraamd op 49,6 miljard euro (+12,5%), waarvan 44,9 miljard dankzij de export van Nederlandse makelij en 4,7 miljard euro door wederuitvoer.

Met een aandeel van 69,7% (hetzelfde als 2021) gaat het merendeel van de export naar de EU – exclusief het VK. Het meeste exporteert Nederland naar zijn directe buurlanden Duitsland (24%), België (12%), Frankrijk (8,5%) en het Verenigd Koninkrijk (7,8%). Zuivel en eieren (11,9 miljard euro), sierteeltproducten (11,5 miljard euro), vlees (11 miljard euro), dranken (8,1 miljard euro) en natuurlijke olie en vetten (8,1 miljard euro) zijn bij de export de belangrijkste goederengroepen.

De import van landbouwgoederen is in 2022 ook gestegen tot 88,2 miljard (23,5% groei t.o.v. 2021). Ook deze groei is volledig te danken aan de

prijsstijgingen. De belangrijkste leverancier van landbouwgoederen voor Nederland is traditioneel Duitsland (aandeel van 18% in het totaal), gevolgd door België (13%) en Frankrijk (7%). De belangrijkste product-groepen voor de Nederlandse import zijn natuurlijke vetten en oliën (10,3 miljard euro), fruit (7,6 miljard euro), overige landbouwgoederen (6,8 miljard euro) zuivel en eieren (5,9 miljard euro) vlees (5,5 miljard euro).

Ook de exportwaarde van landbouwgerelateerde goederen, zoals landbouwmachines, machines voor de voedingsmiddelenindustrie, kasmaterialen, kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen, steeg in 2022, naar 13,4 miljard euro (23% groei t.o.v. 2021).

Helaas heeft 2022 nadrukkelijk in het teken gestaan van de oorlog in Oekraïne. Dit heeft ook gevolgen gehad op de handel in landbouwgoederen, welke in een van de verdiepende katernen van dit rapport worden besproken. Hieruit blijkt dat naast andere oorzaken de oorlog in Oekraïne heeft bijgedragen aan de hoge productiekosten voor de Nederlandse agrarische sector. De import van landbouwgoederen uit Oekraïne nam vanaf maart 2022 af en bereikte in april een absoluut dieptepunt. In de import vanuit Rusland zien we in 2022 geen grote verstoringen. Op de export van landbouwgoederen naar Oekraïne en Rusland heeft de oorlog relatief weinig invloed gehad. Dat de handel met Rusland, wat landbouwproducten betreft vrij stabiel is gebleven, is gerelateerd aan het feit dat de sancties tegen Rusland tot dusver niet zijn gericht op handel in landbouwproducten en kunstmest – dit in verband met de effecten op wereldwijde voedselzekerheid.

Naast de oorlog, en hier deels ook mee samenhangend, zijn de ongekend hoge prijzen voor landbouwgoederen kenmerkend voor 2022. De hoge prijzen waren voor de hele keten en zeker ook voor de consumenten voelbaar dit jaar. Deze prijsstijgingen verklaren in 2022 dan ook de gehele groei van de landbouwexport en -import. Ook hier wordt in het rapport verder op ingezoomd door de prijsveranderingen van enkele belangrijke import en export producten onder de loop te nemen.

Het rapport besteedt dit jaar verder extra aandacht aan de handel met onze nabije markten. Nederland is wereldspeler wat betreft internationale landbouwgoederenhandel, maar veruit het meeste van deze handel is met relatief nabije markten. Zo gaat meer dan driekwart van de Nederlandse export van landbouwgoederen naar de EU plus het VK. De belangrijkste bestemmingen zijn de meest nabije markten (allen in een straal van 750km) Duitsland, België, Frankrijk, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk zijn samen goed voor 54% van de exportwaarde. Daarmee zijn op wereldschaal gezien de afstanden van de Nederlandse export vooral regionaal gericht. De handel met deze nabije markten wordt verder uitgediept in dit rapport.

Tot slot

Deze editie van het rapport laat zien dat de Nederlandse agrofood-sector sterk verweven is met Europese en internationale markten, waardoor de effecten van de schokken op de internationale markten ook nadrukkelijk effect hebben op de Nederlandse sector.

De exportcijfers uit dit rapport laten wederom zien dat de Nederlandse agrofood-sector innovatief ondernemerschap, expertise en een unieke logistieke positie bezit. Een groot deel van de export zijn producten van Nederlandse makelij. Dat verdient onze trots.

Natuurlijk is de context waarin deze cijfers verschijnen een context van verandering en onzekerheid. We bevinden ons in een uitdagende transitie naar een duurzamere landbouw – een transitie die veel van onze sector vraagt. Die transitie zal gevolgen hebben voor de aard van onze sector en dus ook voor de aard van onze internationale handel. Maar de transitie zal ons ook juist helpen onze internationale positie te behouden: met duurzamere producten en innovatieve landbouwtechnieken spelen we in op een veranderende wereldmarkt en winnen we nieuw economisch terrein, samen met een betere verhouding tot natuur en klimaat. Dat kan ons agroleiderschap sterken. Mijn uitgangspunt is dan ook dat we een wereldwijde koploper blijven – niet alleen op het gebied van productie, maar ook juist als het aankomt op duurzaamheid, kennis, innovatie en ons geroemde ondernemerschap.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
P. Adema